

ส่วนที่ ๔

การนำแผนพัฒนาสามปีไปสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

องค์ประกอบ ประกอบด้วย การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี โดยนำเสนอ ดังนี้

๑. องค์กรับผิดชอบในการติดตามและประเมินผล

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการฯ อาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานขึ้นช่วยในการติดตามและประเมินผลได้ตามความเหมาะสม ซึ่งควรแสดงไว้ในเอกสารแผนพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและต่อเนื่องประกอบด้วย

๑. สมาชิกสภาเทศบาลท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
๒. ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นจำนวนสองคน
๓. ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารคัดเลือกจำนวนสองคน
๔. หัวหน้าส่วนการบริการที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
๕. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารคัดเลือกจำนวนสองคน

โดยให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานกรรมการ และอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการ

โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่

๑. กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
๒. ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
๓. รายงานผลและเสนอความเห็น ซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน
๔. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๒. การกำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล เป็นการแสดงถึงวิธีการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยการกำหนดรูปแบบที่จะใช้ในการติดตามและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ อยู่ภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้หรือไม่ และผลของการดำเนินโครงการ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่ ทั้งนี้ การติดตามเป็นการตรวจสอบในระหว่างการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ในขณะที่การประเมินผลเป็นการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจริงเมื่อดำเนินโครงการแล้วเสร็จเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๓. การกำหนดช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลกำหนดช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผลอย่างน้อยโครงการละ ๑ ครั้ง และประเมินผลโครงการในภาพรวมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง แล้วรายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นนำเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนธันวาคม ของทุกปี

๔. การกำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล

การติดตาม (Monitoring)

การติดตามจะทำให้ทราบได้ว่าการปฏิบัติตามแผนสามปีถึงระยะใด โดยใช้แผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการติดตามผลการดำเนินงาน โดยจะจัดทำหลังจากที่ได้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว การประเมินผลที่องค์การบริหารส่วนตำบลปง ได้นำมาใช้ในการประเมินผลแผนสามปีและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ การประเมินโครงการเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการ ประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญ ๘ เกณฑ์ คือ

๑. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress)

เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกิจกรรมเป้าหมายที่กำหนดตามแผน การประเมินความก้าวหน้าที่จะตอบคำถามว่า การดำเนินกิจกรรมตามโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ เป็นไปตามกรอบเวลาหรือไม่ และประสบปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ประการ คือ

๑. ผลผลิตเทียบกับเป้าหมายรวมในช่วงเวลา
๒. จำนวนกิจกรรมแล้วเสร็จ
๓. ทรัพยากรที่ใช้ไปในช่วงเวลา
๔. ระยะเวลาที่ใช้ไป

๒. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency)

การประเมินประสิทธิภาพเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้ กับทรัพยากรที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ นอกจากงบประมาณแล้ว ยังหมายรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการจัดการและเวลาที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ประการคือ

๑. สัดส่วนผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย
๒. ผลิตภาพต่อกำลังคน
๓. ผลิตภาพต่อหน่วยเวลา
๔. การประหยัดทรัพยากรการจัดการ

๓. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness)

การประเมินประสิทธิผล เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน โดยดูจากผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ประการ คือ

๑. ระดับการบรรลุเป้าหมาย
๒. ระดับการมีส่วนร่วม
๓. ระดับความพึงพอใจ
๔. ความเสี่ยงของโครงการ

๔. เกณฑ์ผลกระทบ (Impacts)

เป็นการพิจารณาผลกระทบโดยรวมต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน สังคมและหน่วยงานในภาพรวม เป็นผลกระทบระยะยาว ผลกระทบอาจมีทั้งที่มุ่งหวัง (Intended impacts) และผลกระทบที่ไม่ได้มุ่งหวัง (Unintended impacts) ซึ่งอาจเป็นผลด้านบวกหรือลบก็ได้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ประการคือ

๑. คุณภาพชีวิต
๒. ทศนคติและความเข้าใจ
๓. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

๕. เกณฑ์ความสอดคล้อง (Relevance)

เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องมุ่งพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับความต้องการหรือสามารถแก้ปัญหาตามที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินความต้องการที่แท้จริงตลอดจนจะต้องตอบคำถามด้วยว่า แนวทางและกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงได้หรือไม่ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ๓ ประการคือ

๑. ประเด็นปัญหาหลัก
๒. มาตรการหรือกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา
๓. ความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

๖. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability)

เป็นเกณฑ์การพิจารณาที่สืบเนื่องจากความสอดคล้อง โดยพิจารณาระดับความต่อเนื่องของกิจกรรมว่าจะสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยไม่มีการใช้งบประมาณจากภายนอกโครงการ ความสามารถในเลี้ยงตัวเองได้นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถในการขยายกิจกรรม ไปยังพื้นที่แห่งใหม่ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ความอยู่รอดด้านเศรษฐกิจ
๒. สมรรถนะด้านสถาบัน
๓. ความเป็นไปได้ในการขยายผล

๗. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity)

เป็นเกณฑ์ที่มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม (Social equity) โดยพิจารณาถึงผลลัพธ์และผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โดยยึดหลักการว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายจะได้รับหลักประกันเรื่องความเป็นธรรม ความเสมอภาค ความทั่วถึง ในการรับบริการจัดสรรคุณค่า (Values) และการกระจายผลตอบแทนที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ประการ คือ

๑. ความเป็นธรรมระหว่างกลุ่มอาชีพ
๒. ความเป็นธรรมระหว่างเพศ
๓. ความเป็นธรรมระหว่างชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

๘. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities)

เป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการประเมินโครงการเพื่อเป็นหลักประกันว่า การดำเนินโครงการจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือผลกระทบด้านลบต่อสังคม หรือชุมชน ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ๓ ประการคือ

๑. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
๒. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
๓. ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

เกณฑ์และตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการ ซึ่งครอบคลุมมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม มิติด้านการบริหารจัดการ มิติด้านทรัพยากร และมิติด้านสิ่งแวดล้อม เกณฑ์และตัวชี้วัดจะเป็นประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลโครงการ เพื่อจะวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการแต่ละโครงการต่อไป

๕. การกำหนดช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผล

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น กำหนดระยะเวลาในการติดตามและประเมินผลโครงการ ในภาพรวม ปีละ ๑ ครั้ง ได้กำหนดให้มีการรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และจะประกาศผลการติดตามและประเมินผลให้ประชาชนทั่วไปทราบภายในเดือนธันวาคมของทุกปี โดยตีประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน